

Воляннюк Наталія Юріївна

д. психол. н., проф.
ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського
n.volianiuk1@gmail.com

Бортун Богдан Олександрович

викл.
ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського
bortun.bohdan@gmail.com

ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ НАДІЙНОСТІ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Задля забезпечення публічного сектору висококваліфікованими фахівцями муніципального, регіонального, загальнодержавного та міжнародного рівня, необхідно сформувати нове покоління управлінців, які мають не лише глибокі знання, вміють системно та інноваційно мислити, ухвалювати ефективні рішення, але й виявляють високий рівень професійної надійності.

Категорія «професійна надійність» як психологічний феномен акумулює у своєму змісті дії, оцінки, діяльність, способи організації діяльності, цінності, психофізіологічні та емоційно-вольові якості професіонала. Традиційно поняття надійності асоціюється з ефективністю, безвідмовністю, досконалістю, стабільністю, усталеністю до перешкод, тобто з певним періодом сталого існування системи, організму, цілісності.

Як інтегративна професійно-особистісна якість, професійна надійність уможливляє здатність фахівця ефективно, з оптимальними ресурсними витратами виконувати професійні дії, спрямовані на вирішення проблем у сфері публічного адміністрування. Професійна надійність фахівця у сфері публічного управління є наслідком його системної, функціональної, надійності переробки інформації та моральної надійності.

Надійність функціонування будь-якої системи внаслідок впливу зовнішнього й внутрішнього середовища завжди містить у собі ненадійність як необхідний момент свого внутрішнього протиріччя: надійне функціонування системи не виключає можливості ненадійності, і, навпаки, наявність ненадійності не виключає можливості її надійного функціонування. Зв'язок між надійністю і ненадійністю не є одностороннім, оскільки не тільки надійне функціонування за певних умов може перейти в ненадійне, але й ненадійність може зумовити надійне функціонування. Як слушно зауважує В.В. Корнєщук, надійність є

особливою стороною предметів, явищ, процесів і систем; це властивість, що характеризує ступінь ефективності й усталеності їх становлення, функціонування і розвитку. Досягнувши певної межі в кількісному виразі, вона може перейти у свою протилежність (ненадійність), змінивши тим самим якісний стан будь-якої системи чи процесу. З цього випливає, що витoki розвитку і становлення професійної надійності як якісної характеристики стану фахівця, властивості якого репрезентовані в його професійній діяльності, ґрунтуються на закономірностях якісно-кількісних перетворень [1].

Високий рівень професійної надійності фахівців у сфері публічного управління безпосередньо залежить від впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, його індивідуальних психофізіологічних особливостей, а також якості професійної підготовки.

Важливим етапом наукового вивчення проблеми професійної надійності є виявлення та упорядкування її детермінант, тобто обумовлюючих чинників. Найпростішим підходом до упорядкування детермінант професійної надійності є підхід, що спирається на принцип дихотомії. Згідно з ним всі детермінанти професійної надійності розподіляються на дві групи, які називають по-різному: зовнішні і внутрішні, об'єктивні та суб'єктивні, потенційні та реальні тощо.

Зовнішні чинники не залежать від самого фахівця, бо привнесені довкіллям чи умовами завдання. Внутрішні чинники безпосередньо пов'язані з індивідуальними властивостями самого фахівця.

Зовнішніми чинниками професійної надійності фахівця в сфері публічного управління можуть бути: 1) суб'єктивна складність професійного завдання; 2) непередбаченість розвитку ситуації; 3) режим праці й відпочинку; 4) контроль над ситуацією чи його відсутність; 5) невизначеність ситуації; 6) суперечливість чи надлишковість інформації, що надходить; 7) послідовність надходження інформації; 8) високий темп надходження інформації; 9) невизначеність часу (раптовість) надходження інформації; 10) оплата праці; 11) службове навантаження; 12) психологічний клімат у колективі. Одні й ті самі зовнішні чинники по-різному впливають на професійну надійність фахівця залежно від ситуації, за якої цю діяльність здійснюють, оскільки люди різняться тим, якою мірою вони змінюють свою поведінку у відповідь на вимоги кожної ситуації.

Внутрішні чинники, що впливають на професійну надійність фахівця, – це рухливість нервових процесів, здатність до самоуправління, гнучкість мислення, суб'єктивний контроль, професійно важливі якості, стратегії та моделі поведінки подолання, мотивація досягнення успіху й запобігання невдач, самоактуалізація [1].

Зовнішні і внутрішні чинники можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на психіку фахівця та результати його дій під час виконання професійних завдань.

Всеосяжне розкриття феномену професійної надійності фахівця в сфері публічного управління стає неможливим без урахування негативних чинників, що впливають на особистість професіонала. Беззаперечним є факт, що постійне нервово напруження, стомлення оцінюються як найнегативніші фактори професійної діяльності з огляду на їх вплив на професійну надійність. Разом з тим до фахівця в сфері публічного управління висувуються певні вимоги щодо надійності виконання останньої. Серед джерел професійної ненадійності називають такі, що пов'язані з порушеннями в саморегуляції психічних станів, з недостатньою виразністю певних рис особистості. Досягнення безпомилкового й своєчасного виконання дій та діяльності загалом є результатом нормального, здорового функціонування різних підсистем організму та психіки людини. Професіонал, який володіє професійно важливими якостями і кваліфікацією, може виявитися професійно ненадійним, насамперед психологічно.

Вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на професійну надійність фахівця Г.П.Шибанов описав за допомогою рівняння: $J = J(x_1, x_2, \dots, x_m, F, \wedge)$ [2],

де x_1, x_2, \dots, x_m – зовнішні чинники, F – емоційний фон, \wedge – внутрішні особливості людини, зокрема її нервової системи.

Функція J є тим комплексним коефіцієнтом, що пов'язує стан фахівця під впливом різноманітних несприятливих чинників з його станом за їх відсутності. Шляхом перебудови параметрів внутрішньої сфери організму відбувається компенсація впливу на нього зовнішніх чинників. Зміна внутрішніх параметрів організму знаходить усталений стан і функція J залишається сталою величиною. Проте такий стан організму зберігається лише до певних значень параметрів x_1, x_2, \dots, x_m докільля. Якщо їх значення перевищують певний допустимий рівень, то професійна надійність фахівця знижується, чому відповідає зменшення значень функції J .

При цьому як зовнішні, так і внутрішні чинники можуть мати однакову вагу і діяти в одному напрямі; мати неоднакову вагу, проте діяти в одному напрямі; чинники з різною вагою можуть діяти в різних напрямках.

Список використаних джерел:

1. Корнецьук В. В. Професійна надійність персоналу соціономічної сфери : навчальний посібник. Одеса : ФОП Бондаренко М.О., 2017. 52 с.

2. Шибанов Г. П. Количественная оценка деятельности человека в системах человек – техника. Москва: Машиностроение, 1983. 263 с.